

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

12. De Forma & caractere Elocutionis: In genere Deliberatiuo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

bus, disciplinis, opibus, ornamentis, liberis, propinquis, mortis genere, supremis verbis, testamentis, exequijs, monumentis, & cæteris id genus, quæ longè satius est percurrere, quam locos communes consecrari, qui fastidio esse solent, nisi concinna varietate, & clarissimis, ententijs illuminentur.

Consolationis ars artificia.

Quamobrem, mirari mihi contigit, duorum præstantissimorum virorum, artem in consolando non vulgarem, cum enim in communi loco versarentur, rarissimè tractarunt.

Iulian. in epist. ad Amerin.

Primus fuit Democritus, qui vt Darium Regem, in morte conjugis pertinacius lugentem, consolaretur, promisit se mortuam ab inferis excitaturum, si modò, quæ ad tantum opus essent necessaria, rex liberaliter suppeditaret.

Nomina à πινυτήτων, scilicet hominum nomina, qui nunquam lustria in tota Perside amicorum morti indoluisse, qui cum in toto regno non essent inuenti, ex eo, à communi moriendi necessitate, & fatali lege præclarum sumpsit consolationis argumentum.

Plutarch. in consol. ad Apol.

Darius ad hanc vocem aures arrigere, obsecrare, omnia polliceri: tum Philosophus petit sibi dari τριών ἀπινυτήτων ὀνόματα; trium scilicet hominum nomina, qui nunquam lustria in tota Perside amicorum morti indoluisse, qui cum in toto regno non essent inuenti, ex eo, à communi moriendi necessitate, & fatali lege præclarum sumpsit consolationis argumentum.

Alter est Philosophus quispiam non inurbanus, qui Artinoen Reginam, filij mortem sine intermissione lamentantem, hac fabula consolatus est.

Quo tempore Iupiter honores inter Dæmones distribueret, fortè tum Luctum abstraxisset, ac omnibus iam diuisis superuenisset, cumque sibi quoque tribui aliquid honoris postularer, Iouem omnibus in alios insumptis honoribus, Luctui largitum esse dolorem, & lachrymas, quæ mortuis impenduntur.

Sicut ergo alij dæmones eos diligunt, à quibus coluntur: ita ad te quoque, Regina, luctus non accedet, si nullo honore ipsam afficias: quod si suis cum honoribus studiosè venereris, nouam tibi semper lugendi materiam suggeret.

Consolationis varietas.

Hæc satis artificiosè. Quod verò ad modum attinet consolandi, pro varietate personarum longè debet esse diuersus, cum alijs Philosophorum armis apertè pugnandum, cum alijs remissius agendum, indulgendum est aliquid naturæ, concedendæ lachrymæ, quibus extinguitur ardor animi, & paulatim relaxa-

tus euaporat affectus, vt loquitur D. Ambr. Non opprimuntur fletus præceptorum seueritate, sed magis irritantur: hic iuste dolens, qui dolere vetatur.

Itaque plerumque consolationem differt inuat, donec primus ille æstus deferuerit, & quasi stendo voluptas expleta fuerit: nemo enim tentat ipso funebri die matris oculos exsecrare.

Ad summum, longinquitas temporis, ciuilibusque in tolerando dolore constituetur honestas, lætatum subinde rerum influentes species, vel etiam alij affectuum motus excitati, lachrymas citò abstergere solent.

Nec immeritò Seneca ad Polybium, in aula Claudij Cæsaris, magnis auctum honoribus, cum fratris morte plus æquo perturbatus videretur, scribit;

Cum voles rerum omnium obliuisci, cogita Cæsarem, fas non est tibi, saluo Cæsare, de fortuna queri.

De forma, & caractere Elocutionis.

In genere deliberatiuo.

C A P V T XII.

Forma deliberatiui generis erit instructa: sententijs, & argumentis, nec adeo profusa verbis; maximè verò cum apud graues personas agendum erit, succingere oportebit phaleratæ orationis, fluentes lacrimas.

Nihil enim tam à persuasione, quæ in hoc potissimum genere spectatur, alienum, quàm præculta, & ambitiosius fluens oratio.

Itaque disertè notat Dionysius Longinus, ἐπιπέφυτον, simplici Minerua, cum viris Principibus, & dominis tractanda esse negotia, nam si coneris fuco elaboratæ dictionis hæreticum animum circumuenire, ἀγανακτεῖται εὐθύς, ἢ ὡς πᾶς ἀφρων ὑπὸ τεχνίτου ῥήτορος εὐλοῖται. σχηματοῖς κατασοφίζεται, καὶ εἰς καταφρόνησιν αὐτοῦ λαμβάνων τὸ παραλογισμὸν, οἷοτι τὴν ἀποδριστεύται τὸ σύνολον, succenset, si quasi puer imprudens, à callido Rhetore minutis figuris inducatur, & in

contemptum sui fucatas probationes interpretatus, sepiſſimè totus efferatur.

Et hæc, inquam, in negotijs, ubi res, & personæ contractum quoddam, & sicum orationis genus desiderant. Nam plerumque etiam intercedunt suasiones magis adipales, & quæ ad epidicticas orationes multum accedant. Nolim ego, illas nimis austeras, & horridas fieri, sed suis pigmentis interdum colorari.

Talis est illa suasio Sidonij Apollinaris, epistola sexta libri primi, ubi virum nobilem, rusticana, & umbratili vita impalescentem, ad capeſſendos reipubl. honores paulò hilarius hortatur, & floridius, his verbis.

Proh pudor, si relinquere inter subſequeas rusticanos, subulcosque ronchantes.

Quippe, si & campum stiva tremente proſcendas, aut prati floreas opes, panda curvus falce populeris, aut vineam palmitè grauem, cernuus castris fossor inuertas, tunc est tibi summa votorum beatitudo. Quin potius expergiscere, & ad maiora, se pingui otio marcidus, & inneruis animus attollat. Non minus est tuorum natalium viro, personam suam excolere, quàm villam, &c. ibidem fusiis.

μεταδεδωκεν τοῖς δικαστῶν περικλυτοῖς.

Sacræ verò literæ nihil creatum Deum appellant: nominis solius, non naturæ communio- nem iudicibus sunt imperitæ.

Reges primi iudicibus sunt imperitæ.

Idecirco, apud nobilissimas quasque gentes, Reges primum ius dixerunt, de quibus ait Petrus Blesensis.

Qui dat Regibus diuitias terræ, ab eis aurum non postulat, & argentum; sed ut audiant causam populi, & arguant pro mansuetis terræ.

Certè Imperatores Romani id magni fecerunt, quod declarat Claudij exemplum, qui ut ait Suetonius, & Consul, & extra honorem, laboriosissimè ius dixit, etiam suis, sacrorumque diebus solemnibus, nonnunquam festis quoque antiquitus, religiosis.

Et notari quidem dignum est, quod habet Dion in Hadriano Imp. à quo cum muliercula ius petijſſet, recusassetque: illi retorsit, Noli igitur imperare.

Verùm præclarum iuris dicendi exemplum dedere supra cæteros Francorum Reges, qui singulari privilegio sibi manum iustitiæ vendicarunt, quam nulli vnquam principes insignibus habuerunt, & appositè Agathias, de Gallico populo, ait,

Reges Francia in iure dicendo celebres.

Τὸ ἐπὶ χροσῶ δικαστῶν εἶναι, τὸ δὲ ἀρχὸν εὐμενέσ.

Accedunt sapientissimæ illæ curiæ, quarum, ut cælum syderibus, sic Gallia purpuris colustratur, quibus nihil, aut ad sapientiam grauius, aut ad dignitatem honorificentius?

Curia Francia quam honorifica.

Quas ob res, generis iudicialis magna semper extitit, & adhuc extat dignitas, in quo possit regina eloquentiæ triumphare.

Sed, ut eius splendorem plenius agnoscamus, & singularem circa res iudiciarias veterum prudentiam: placet, vno aspectu illustriū regnorum, & rempublicarum fora ponamus ob oculos, vel saltem per transfennam inspiciamus: plenior enim de ijs sermonem consulto relinquimus ijs, qui tradandas gentium antiquitates susceperunt.

Hhhh ;

QVÆ

SECUNDA PARS CIVILIS eloquentiæ.

Genus iudiciale.

C A P V T XIII.

VT Iustitia, virtutum omnium præclarissima, plurimum in rebus humanis splendoris obtinet: Sic genus iudiciale, quod in eadem virtute generis humani custode fortiter asserenda verlatur, ingens sibi deus vendicat excellentiæ.

Nulla gens tam feroci, tamque inculto ingenio, quæ si modo umbram reipubl. habuit, statim iudicia, & leges, & fora non habuerit: hæc enim tranquillitatis propugnacula, præsidia salutis, ornamenta dignitatis.

Iudices. Dij appellati.

At verò iudices, qui eadem dispensant, tanto pretio sunt, & fuerunt apud quosque mortales, ut eosdem (Theodoreto teste) sacræ literæ Deos non vereantur appellare.

Τὰ δὲ θεῶν λόγια ἔγενότων οὐδὲν φύσα προσαγορευθέντων, ὀνόματος μὲν γὰρ φιλοῦ